

A 21075:18

Kinnitan.

22. septembril 1933. a.

A. Kerem,
kaitseminister.

JALAVÄE RELVADE MATERJALOSA

IV

9 MM-LINE PÜSTOL-KUULIPILDUJA (PK)

RELVAMEHCHANISMID, NENDE
TÖÖTAMINE JA HOOLDAMINE

KAITSEVÄGEDE STAABI VI OSAKONNA VÄLJAANNE
TALLINN, 1933

355.5+623

18sm.

Kinnitan.

22. septembril 1933. a.

A. Kerem,
kaitseminister.

JALAVÄE RELVADE MATERJALOSA

ÜLDINE PILT 9 MM-LISE PÜSTOL-KUULIPILDUJA (PK) TÖÖTAMISEST. IV

9 MM-LINE PÜSTOL-KUULIPILDUJA (PK)
RELVAMEHHANISMID, NENDE
TÖÖTAMINE JA HOOLDAMINE

Ar 933
Jalaväe ✓

Riigikaitseametnik
A 21075:18

1933

Sunninõu. 13.7.33.

KAITSEVÄGEDE STAABI VI OSAKONNA VÄLJAANNE
TALLINN, 1933

22. septembril 1933 a.
A. K. K. K.
K. K. K.

MATERIAAL

11

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tän. 2, 1933.

REKLAAMI BILDA KÕRVALDAMINE
TÖÖTAMINE JA HOOLDAMINE

KÄSIRKIDE JA KÕRVALDAMISE TÖÖTAMINE
TALLINN 1933

SISUKORD.

Esimene osa.

ÜLDINE PILT 9 MM-LISE PÜSTOL-KUULIPILDUJA (PK) TÖÖTAMISEST.

I. Tulirelvaga töötamisel täidetavad toimingud. Lask. Relva osade tagasijooks.

	Lk.
§ 1. Laadimine	1
§ 2. Päästmine ja lask	1
§ 3. Relva osade tagasijooks	2
§ 4. Kesta padrunipesast väljaheitmine	3
§ 5. Jällelaadimine	3

II. Pk töötamine ja jahutamine üldjoontes.

§ 6. Pk töötamine	4
§ 7. Pk jahutamine	5

Teine osa.

RELVAMEHHANISMIDE TÖÖ ÜKSIKASJU.

III. Kuulipilduja täitmine. Selle juures tegevusse astuvad relvaosad ning abinõud.

§ 8. Magasin	6
§ 9. Magasini täitmine	7
§ 10. Magasinipesa	7
§ 11. Magasini pealeasetamine	8

§ 12.	P-kuulipilduja korralikku täitmist takistavad põhjused	8
§ 13.	Töötamisel esinevate takistuste vältimine	9
§ 14.	Ülevaatusel eriliselt tähele panna	10

IV. Relva vinnamine ja selle juures koostöötavad osad.

§ 15.	Lukk, päästik ja teisi	10
-------	----------------------------------	----

V. Esimese lasu päästmine, padruni pessaviimine, löök, lask ja padrunipesa lukustuse tagamine kuuli liikumise ajal rauaõõnes.

§ 16.	Esimese lasu päästmine. Padruni pessaviimine	16
§ 17.	Mehhanism sütikule löögi andmiseks ja selle osad	17
§ 18.	Padrunipesa lukustuse tagamine kuuli liikumise ajal vintrauas	18
§ 19.	Korratused luku ettepoole liikumises ja nende vältimine	18
§ 20.	Korratused löögi andmises ja nende vältimine	19
§ 21.	Tõrke tunnused ja kõrvaldamine	19
§ 22.	Muud lasketakistused	20

VI. Luku tagasijooks pärast lasku. Kesta väljaheitmine.

§ 23.	Kesta väljaliikumine pesast ja väljaheitmine relvast	21
§ 24.	Takistused kestaheitmises	21
§ 25.	Takistustest kestaheitmises tekkivad vead	22
§ 26.	Luku lõplik tagasijooks	22
§ 27.	Vead luku tagasijooksus	23

VII. Pk automaatne jällelaadimine lasu järele ja järgmise lasu automaatne päästmine.

§ 28.	Automaatne jällelaadimine	23
§ 29.	Ridatule katkestamine	24

VIII. Üksiklasud.

§ 30.	Ümberseadja	25
§ 31.	Päästmine ja jällelaadimine üksiklaskude juures	25
§ 32.	Pk tühjendamine ja kaitsevinnastamine	27

IX. Pk ühendavad osad.

§ 33. Pära	27
----------------------	----

Kolmas osa.

PK KOOSTVÕTMINE, KOKKUPANEMINE, PUHASTAMINE, HOOLDAMINE JA ÜLEVAATUS.

X. Koostvõtmine ja kokkupanemine.

§ 34. Üldreeglid	28
§ 35. Koostvõtmine	29
§ 36. Kokkupanemine	31
§ 37. Puudused, mis võivad takistada koostvõtmist ja kokkupanemist	33
§ 38. Sihtimisvahendid	34

XI. Pk puhastamine.

§ 39. Väike puhastamine	35
§ 40. Puhastamine pärast laskmist.	37
§ 41. Tuhkainete ja tahma peamassi kõrvaldamine rauaõõnest	38
§ 42. Lehelisõli tarvitamine	38
§ 43. Laengujätete täielik kõrvaldamine rauaõõnest	39
§ 44. Suurema nikelduse kõrvaldamine rauaõõnest	40

XII. Pk hooldamine.

§ 45. Sihturite kohused	42
§ 46. Pk hooldamine tulejoonel ja rännakutel	43
§ 47. Ülemate kohused	43
§ 48. Pk perioodilised ülevaatused	44
§ 49. Rikkekirjeldused	46
§ 50. Pk teenistuslehed	47
§ 51. Relva ja laskemoona tähtsamad mõõdud	47
§ 52. Mõningaid andmeid pk laskeomaduste kohta	47

Esimene osa.

ÜLDINE PILT 9 MM-LISE PÜSTOL- KUULIPILDUJA (PK) TÖÖTAMISEST.

I.

**Tulirelvaga töötamisel täidetavad toimingud. Lask. Relva osade tagasi-
jooks.**

§ 1. Püstol-kuulipilduja seadmiseks laskevalmis tuleb täita mõned toimingud, mida nimetatakse **laadimiseks**. Need toimingud on järgmised:

— **relva täitmine** padrunitega ehk padrunitega täidetud magasinini asetamine söötmisavasse;

— **relva vinnamine**, s. o. padruni pessa viimiseks ja lasu tekitamiseks määratud mehhanismi töövalmis seadmine.

§ 2. Lasu andmiseks laetud ja vinnastatud relvast tuleb vabastada mehhanism padruni viimiseks padrunipessa ja sütikule löögi andmiseks. Seda toimingut nimetatakse **päästmiseks**.

Eelpooltähendatud mehhanism, olles vabanenud vinnast, viib magasinini suus oleva padruni padrunipessa ja annab ühtlasi hoobi sütikule. Süütesegu

plahvatusel tekkiv lask süütab püssirohu, mis põlemisel muutub gaasideks. Viimased suruvad kuuli välja rauaõhnest.

Pk-padrunit väiksema laengu tõttu püssirohugaaside surve padruni põhjale ja seintele, samuti ka vintraua seintele ei ole nii suur kui vintpüssides või kuulipildujates. Varsti pärast seda, kui kuul on hakanud liikuma vintrauas, saavutab see surve oma haripunkti, võrdues sel hetkel umbes 1600 kilogrammiga iga ruutsentimeetri kohta padruni või vintraua seina pindalast. Ühes kuuli edasiliikumisega vintrauas suureneb ka gaase sisaldav ruum. Rohupõlemisest ei lisandu aga gaase sel määral, et hoida alal 1600 kg survet kogu kuuli vintrauas liikumise ajal; surve alaneb tunduvalt ja on minimaalne hetkel, mil kuul on lahkumas vintrauast.

§ 3. Püssirohugaasid, surudes kuuli vintrauast välja, rõhuvad samal ajal ka padrunit põhjale ja selle kaudu lukutaldrikule. Lukk liigub selle surve mõjul tahapoole. Kogu aeg, mil kuul liigub vintraua õõnes, peab padrunit pesa jääma suletuks; vastasel korral padrunit võiks plahvatada väljaspool padrunit pesa ja mitte ainult lõhkuda relva, vaid saada ohtlikuks ka laskurile. Seega **lukustuse alalhoidmine kuuli lahkumiseni** raua õõnest on iga tulirelva mehhanismi tähtsamaid ülesandeid. Püstol-kuulipilduja on lukustamatu lukuga relv: tal puuduvad tapid ja lukustajad luku paigalhooldmiseks ajavahemikul lasu tekkimisest kuni kuuli lahkumiseni rauaõõnest. Sel ajavahemikul on lukk surutud vastu vintraua tagapõhja ainult taandurvedru jõul. Selleks, et lukk püsiks paigal ja suleks padrunit pesa kuni kuul on lahkunud rauaõõnest, on lukk võrdlemisi raske ja massiivne. Samuti avaldab vastuseisu gaaside survele ka hõõrdumine liikuvate osade

vahel. See vastuseisu vältus on arvestatud nii, et kuul võiks jõuda rauasuudmesse enne, kui kest ühes lukuga on hakanud liikuma tahapoole.

Peale selle abistab luku paigalseismist lasu ajal suur hõõrdumisest tingitud vastuseis padrunikesta liikumisele. Selle põhjuseks on suur gaasisurve padrunikesta külgedele, mille pinna suurus ületab kesta põhja pinna suuruse ligikaudu kahekordselt. Gaaside surve tõttu surutakse kesta küljed nii tihedasti vastu padrunipesa, et kesta põhjale ja ühtlasi lukutaldrikule avaldatud surve ei jõua nihutada kesta paigast. Kestale avaneb liikumiseks võimalus alles siis, kui gaaside surve järsult alaneb kuuli lahkumisel rauaõõnest.

§ 4. Kesta padrunipesast väljahaarimine. Et pärast esimest lasku relv oleks jälle laskevalmis, tuleb relvamehhanismidel täita alljärgnevad tööd.

Kesta esialgne kohaltliikumine. Pärast lasku on kest tugevasti surutud vastu padrunipesa seinu. Kesta esialgne nihutamine kohalt nõuab võrdlemisi suurt jõudu, kuna kord juba nihkunud kesta pesast väljalükkamine erilist jõupingutust enam ei vaja.

Luku tagasiliikumine.

Kesta lõplik väljatulemine padrunipesast.

Kesta lõplik väljaheitmine relvast.

§ 5. Jällelaadimine. Pk jällelaadimisel korduvad kõik toimingud, alates järjekordse padruni saatmisega magasinist padrunipessa ja lõpetades luku tagasijooksuga.

Pk täitmist padrunitega tuleb korrata siis, kui magasin on saanud tühjaks. Pärast täitmist relv vinnata.

Pk töötamine ja jahutamine üldjoontes.

§ 6.

Pk töötamine. Pk täitmine sünnib magasinide abil. Magasin mahutab 50 padrunit malekorras.

Pk täitmiseks tuleb magasin asetada **magasini-
pessa**.

Pk laadimiseks tõmmatakse lukk käepidemest täies ulatuses tagasi. Neid võtteid võib täita ka vastupidises järjekorras.

Nende võtetega:

— padrunid asetatakse magasiniga söötmissavasse nii, et lukk liikudes ettepoole tõukaks esimese padruni pessa;

— taandurvedru surutakse kokku;

— lukk jääb päästiku taha vinna.

Nende toimingute järele on relv laskevalmis.

Lasuks päästetakse lukk vajutamisega **triklile**.

Lasu järele sünnib relvamehhanismide liikumapanek püssirohugaaside jõul. Lukk lasu ajal põrkab gaaside surve tagasi sama kaugele, kui ta esimesel laadimisel käega tõmmati. Lukk tagasijooksul surub kokku taandurvedru. Taandurvedru pinge lõpetab luku tagasijooksu veidi enne, kui see on jõudnud oma äärmisse tahaseisu. See on vajalik selleks, et hooga tagasipõrkav lukk ei peksaks ära pk teisi osi.

Luku tagasijooksu ajal:

— lükatakse kest padrunipesast välja;

— heidetakse kest lõplikult relvast välja;

— vinnatakse lukk.

Kui triklile vajutamine kestab edasi, ei jää lukk tagaseisu jõudes vinna, vaid taandurvedru viib luku jälle eesseisu. Seejuures:

— padrun lükatakse välja magasinist ja juhitakse padrunipessa;

— padrunipesa suletakse;

— sütik süüdatakse.

Edasi korduvad kõik toimingud endises järjekorras. Ülalkirjeldatud viisil töötab pk täisautomaat- ehk ridatule juures.

Pk mehhanism võimaldab ka üksiklaskude andmist. Üleminek ühelt tulistamisviisilt teisele sünnib **ümberseadja** abil. Kui ümberseadja on asetatud nii, et triklit ei saa tõmmata tagaseisu täies ulatuses, jääb lukk pärast iga lasku vinna ja pk töötab üksiklaskudega. Iga lasu järele tuleb siis trikkel vabastada ja uue lasu andmiseks rõhuda uuesti triklile. Kui aga ümberseadja on asetatud nii, et triklit saab tõmmata tagasi täies ulatuses, ei jää lukk pärast iga lasku vinna ja pk töötab täisautomaatselt: lask järgneb lasule, kuni lõpeb triklile rõhumine, on tühjunud magasin või juhtunud mõni lasketa- kistus.

§ 7. Ridatule juures kuumeneb pk **Pk jahutamine.** vintraud kiiresti. Seepärast tuleb pidada silmas, et pk-st ridatulega ei lastaks liiga suurt arvu padruneid vintrauda jahutamata. Vintraua kiiremaks jahutamiseks on selle välispind sooneline.

Vintrauda võib jahutada ka külma veega, milleks rauale valada vett läbi rauaümbriku pilude või lasta vett voolata läbi rauaõõne.

RELVAMEHHANISMIDE TÖÖ ÜSIK- ASJU.

III.

Kuulipilduja täitmine. Selle juures tegevusse astuvad relvaosad ning abinõud.

§ 8. Magasin. Magasin on pikk plekktoos, mis mahutab padrunit tagavara. Magasin juhib padrunid luku ette, mis viib padrunid igaks lasuks üksikult padrunitesse. Magasini mahub 50 padrunit, mis asetsevad seal malekorras. Magasini eesosast, **magasinisuudmest**, asetatakse padrunid magasinini üksikult; sealtsa mast padrunid ka väljuvad ühekaupa pk töötamisel. Magasinisuudmel, tagaküljel umbes 3 cm kaugusel suudmest, on väike kiilukujuline hammas, magasinihammas, mille abil magasin hoitakse magasinipesas.

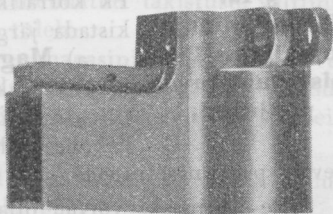
Magasini on terastraadist spiraalvedru — **magasini rõhutusvedru**, mille ülesandeks on pk töötamisel suruda padruneid magasinisuudmesse ja padrunitesse viivate mehhanismide ette. Rõhutusvedru ülemises otsas on lahtine terasklots — **padrunietteandja**, mis alati on surutud vastu alumist padrunit. Magasini tühjenedes toetub etteandja vastu magasinini mokki, takistades vedru väljatulekut magasinist.

Magasini esiküljel leidub keskel terves magasinini pikkuses sissepressitud soon, mis hoiab padruneid malekorras ja takistab neid segamini minemast. Magasini vasakul küljel on kaks pikergust ava, mis võimaldavad näha, kui palju padruneid on laskmise ajal veel magasinis alal.

Alt otsast on magasin lahtine ja suletakse magasinikaanega selleks, et võimaldada magasinipuhastamist, kui ka murdunud või nõrga vedru või korratu padrunietteandja vahetamist.

§ 9. Magasini täitmine. Magasini täitmine sünnib kätsitsi. Selleks võetakse magasin vasakusse kätte suudmega ülespoole ja soonega paremale. Padrunid juhitakse magasinipuhastamise ühekaupa parema käega, surudes padrunietteandjat allapoole ja padrunit vasakule magasinimokkade alla, kuhu padrun peab jääma peatuma. Padrunite juhtimisel magasinipuhastamist surutakse magasinipuhastamist vedru järk-järgult koomale. Mida rohkem kokkusurumisel kasvab vedrupinge, seda suurem on vastusurve järgnevate padrunite sissesurumisel ja seda raskem on neid magasinipuhastamist laadida. Seepärast on lõpupoole soovitatav enne järgneva padruni magasinipuhastamist suruda eelmist padrunit vasaku käe pöidlagaga veidi allapoole.

§ 10. Magasinipesa. Putke keskele, rauaümbriku ja lukukojade vahele, on asetatud **magasinipesa** (joon. 1). Viimase kohale vasakule on putkesse lõigatud neljakandiline ava magasinipuhastamist suu läbi juhtimiseks. Magasinipesa on ümbriku needitud ja on vasakult pikem. Pikema osa tagumisse seinale on lõigatud **magasinilingi pesa**. Sissepoole on vasakusse külge lõigatud **kestaheitja pesa**. Magasinipesal on all kaks kõrva, mille vahele käib **päraring**.

Joon. 1. Magasinipesa.

Kõrvadel on vasakul vindiga ja paremal vindita auk **pära ühendusteljele** (joon. 2).

Joon. 2. Pära ühendustelg.

Joon. 3. Magasinilink.

Magasinilingi (joon. 3) moodustab **magasinilingi teljel** pöörlev hoob, mille esimest õlga surub pidevalt ettepoole spiraalvedru — **magasinilingi vedru**. Vedru asetseb magasinilingi pesas. Lingi esimesel õlal on **nokk**, mis ulatub magasinipesa seinas olevast avast pesa sisse. Magasini juhtimisel pessa kargab nokk magasinihamba teha, hoides seega magasinipesas.

§ 11. Magasini pealeasetamine. Magasin haaratakse vasakusse pihku, kuulidega ettepoole, ja juhitakse suudmega magasinipessa. Magasiniisuudmel tagaseinas asetsev magasinihammast surub magasinilingi noka tahapoole. Hamba möödumisel lingi nokast kargab viimane hamba taha ja hoiab magasinipesa kinni. Esimene padrun toetub vastu lukku.

§ 12. P-kuulipildoja korralikku täitmist takistavad põhjused. Pk korralikku täitmist võivad takistada järgmised asjaolud:

a) **Magasin ei püsi pesas:** ta kas kukub välja või nihkub niipalju väljapoole, et lukk ette liikudes läheb magasinipesa suudmes olevast padrunist mööda.

Selle põhjuseks võivad olla:

- magasinihamba kulumine;
- taotis magasinisuudme seinal, mis ei lase linginokka hamba taha minna;

- lingivedru nõrgenemine;
- linginoka murdumine või kulumine;
- magasinihamba murdumine või kulumine.

b) **Padrunid ei tule magasinist välja.**

Selle põhjuseks võivad olla:

- rikked magasinisuudmes (taotised, lömmid jne.);
- muljutised või taotised magasiniseintel;
- magasinikaardumine;
- mustus, kuivanud õli, või rooste magasiniseinte sisepindadel;
- nõrk või murdunud rõhutusvedru.

Ülaltähendatud juhtudel jäävad padrunid magasiniseinte vahele kinni ja magasinivedru ei suuda neid lükata magasinisuudmesse.

c) **Valevõte magasiniseissejuhtimisel.**

Põhjuseks võib olla nõrk surumine magasinile selle sissejuhtimisel pessa. Magasin tuleb lüüa alati hooga täiesti paremale, nii et oleks selgesti kuulda magasinilingi haaramisel tekkiv plõksutus. Kui seda ei tehta, ei seisa magasin pesas.

§ 13. **Töötamisel** **esinevate** **takistuste** **vältimine.**

Ülaltähendatud takistuste vältimiseks tuleb:

- magasinide kandmisel, vedamisel, laskeseisukohal nende edasiandmisel jne. hoiduda neid vigastamast;
- hoida magasinid alati seest puhtad ja kanda hoolt, et neisse ei satuks prügi, liiva jne.;

— magazine asjata mitte hoida kaua täidetult, sest selle tagajärjel nõrgenevad, sageli isegi murduvad rõhutusvedrud;

— enne pk esimest täitmist kontrollida magasinilingi vedru töötamist;

— täita puhtalt magasinini sissejuhtimiseks tarvilikud võtted.

§ 14. Ülevaatusel eriliselt tähele panna. Et vältida ootamatusi pk töötamisel, panna magasinipesa ülevaatusel eriliselt tähele:

— kas magasinipesa sisepooled on puhtad täketest, kriimustustest, mustusest, roostest jne.;

— kas magasinilink hoiab magasinini kindlasti pesas.

IV.

Relva vinnamine ja selle juures koostöötavad osad.

§ 15. Lukk, päästik ja teisi. Luku (joon. 4) moodustab putkel (joon. 5) olevasse lukukotta (putke tagumine osa) mahutatud õõnes terasklots, mille peamiseks ülesandeks on sulgeda padrunitpesa lasu ajal.

Joon. 4. Lukk.

Joon. 5. Putk.

Putk moodustab õõnsa terassilindri, mille eesosa **vintraua kinnit**

Joon. 6.

Vintraua kinnitusmuhv.

itusmuhvi (joon. 6) abil keeratakse **vint-raud** (joon. 7).

Vintraua õõnes on kuus paremale keerduvat vintsoont kuulile keerlemise andmiseks. Vintraua eesotsa on lõigatud vint, millele keeratakse kinnitusmuhv vintraua kinnitamiseks rauaümbriku. Muhvi on puuritud augud kuuma õhu äravoolu soodustamiseks vintraualt, alumine auk on väiksem ja varustatud vindiga — vintraua kinnituskrivi kinnitamiseks.

Kinnitusmuhvi on lõigatud ase vintraua kinnituskrivi pea mahutamiseks.

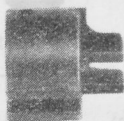
Kinnitusmuhvi hoiab kohal muhvi kinnituspulk, mille mahutamiseks muhvi küljele on puuritud augud.

Joon. 7. Vintraud.

Vintraua välispinna keskossa on lõigatud sooned, mis suurendavad kuuma vintraua kiirgamispinda.

Tagaosas on vintraud jämedam ja sile. Sellele osale on kinnitatud **padrunit juhtiv otsmik** (joon. 8). Otsmiku küljesse on puuritud auk kinnituspulgale, mis hoiab otsmiku kinni vintraual. Otsmiku sisse on lõigatud lukutaldriku pesa. Otsmiku tagumisest seinast ulatuvad välja kaks padruni juhttappi, mille vastu toetub magasinini suu ja mis juhivad padroneid õieti padrunipessa. Otsmiku paremasse külge on lõigatud tõmbiku tee. Alumisse pinda on lõigatud soon, mis vintraua sissepanekul rauaümbrikusse võimaldab möödapääsu rihmapandla jalale. Rauaümbrikusse on lõigatud pikergused augud, mis soodustavad laskmisel tekkiva kuumuse väljakiirgamist. Sissepoole on rauaümbriku eesotsa lõigatud vint, millesse keeratakse vintraua kinnitusmuhv. Vintraud kinnitatakse rauaümbrikusse **vintraua kinnituskruvi** (joon. 9) abil.

Joon. 8. Padrunit juhtiv otsmik.

Joon. 9. Vintraua kinnituskruvi.

Joon. 10. Kirp.

Joon. 11. Rihmapandla jalg.

Rauaümbriku välispinna eesotsale on lõigatud pääsusabataoline soon, millesse on asetatud **kirp** (joon. 10). Tagapool on rauaümbriku alla lõigatud neljakandiline ava **rihmapandla jala** (joon. 11) kinnitamiseks.

Putk suletakse tagant putkekübaraga (joon. 12). Putkekübaral on sees kolm lukustushammast, mis

lähivad putke tagumisse otsa lõigatud põlviklõige-
tesse ja hoiavad putkekübara putke otsas.

Kübara sisemuses on au-
guga muhv, millest käib läbi

taandurvedru varb (joon.

13). Varva eesotsale aseta-
takse taandurvedru, kuna ta-

gumisse otsa on **kinnitus-**
pulgaga kinnitatud **putke-**

riiv (joon. 14). Riivi välis-
pinnal on keskel soon. Soonde

lähleb riivi sulgemisel pära küljes oleva **saba**

(joon. 15) hammas. Riivi ülemine vildak välispind on
soonitud, et

hoida sõrme
riivi lükkami-
sel riivilt libi-

semast. Peale
selle on putkekübaral üleval auk, kuhu sisse käib

hoida sõrme
riivi lükkami-
sel riivilt libi-

semast. Peale
selle on putkekübaral üleval auk, kuhu sisse käib

hoida sõrme
riivi lükkami-
sel riivilt libi-

semast. Peale
selle on putkekübaral üleval auk, kuhu sisse käib

hoida sõrme
riivi lükkami-
sel riivilt libi-

semast. Peale
selle on putkekübaral üleval auk, kuhu sisse käib

hoida sõrme
riivi lükkami-
sel riivilt libi-

semast. Peale
selle on putkekübaral üleval auk, kuhu sisse käib

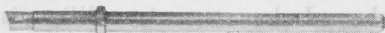
hoida sõrme
riivi lükkami-
sel riivilt libi-

semast. Peale
selle on putkekübaral üleval auk, kuhu sisse käib

hoida sõrme
riivi lükkami-
sel riivilt libi-

Joon. 12. Putkekübar.

Joon. 13. Taandurvedru varb.

Joon. 14. Putkeriiv.

Joon. 15. Saba.

riivi juhtpulk. Putkekübaras olevale muhvile
asetatakse kummipuhver, mis pehmen-
dab lukutõu-
get tagasijooksul.

Oma otse ülesande — lasu ajal padrunipesa
sulgemise — kõrval lukk täidab veel kõrvalülesan-
deid. Siin võtame vaatlusele ainult need lukuosad
ja pinnad, mis astuvad tegevusse pk vinnamisel.

Vasakult küljelt on luku eesots maha lõigatud
poole luku pikkuselt, et lukk pääseks mööda maga-
sini suust. Kui magasin on peal ja lukk eesseisus,
toetub esimene padrun vastu seda pinda.

Luku paremale küljele on needitud käepide. Taga on lukul kõrgem krae, mis alt paremalt on vildakult maha lõigatud, **lasueraldaja** (joon. 16) ülemise öla mahutamiseks. Krae all olev kallakant moodustab **vin-nakhamba**.

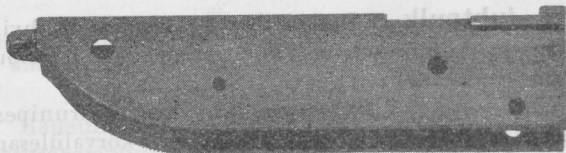
Joon. 16. Lasu-eraldaja.

Joon. 17. Päästik.

Vinnamisel töötab lukuga koos **päästik** (joon. 17), mille moodustab pöörlev terasklots. Päästiku ülemine sile pind, töötades koos luku vinnakhambaga, moodustab päästuhamba. Luku tagaseisu liikumisel jääb päästuhamba taha luku vinnakhammas, hoides luku vinnas. Päästuhambast tahapoole on **päästiku-nokk**, mille vastu toetub **päästikuhaagi hammas**. Nokal on all kerapinnaline väljalõige, et lasueraldaja telg ei segaks päästiku liikumist. Päästuhamba all on päästikuvedru pesa, millesse on asetatud **päästikuvedru**.

Päästumehhanismi kõik osad on paigutatud **päästumehhanismi karp** (joon. 18), mis on eest

Joon. 18. Päästumehhanismi karp.

kerapinnaline teraskarp. Karbil on ees hoidkeel, mis läheb putkel olevasse vastavasse pesa, hoides

karpi putke küljes. Karbi külgedesse on puuritud augud. Esimene neist on määratud päästikuteljele. Järgmistesse on needitud **päästiku piirpulk**. Edasi on auk lasueraldaja teljele; viimasest kahest on esimene määratud päästuhoova teljele ja tagumine — trikli teljele. Taga on karbi ülemisel serval liisitud, mis ulatuvad putke küljes olevate tappide hoidsoontesse ja hoiavad karpi kinni putke küljes. Karbi kerapinnaliseks lõigatud osa sisepinda on vindiga keeratud **päästikuvedru tapp** (joon. 19).

Kui lukku käepidemest tahapoole tõmmata, siis töötavad vastavad osad järgmiselt:

Joon. 19. Päästikuvedru tapp.

— kui lukk on liikunud tahapoole niivõrra, et selle vasakpoolne mahalõigatud pind on jõudnud magasinisuudmest mööda ja magasinisuudmest väljaulatuv esimene padrun ei toetu enam vastu lukku, surub magasinirõhuti vedru padrunid veidi edasi niipalju, et lukk liikudes ettepoole satub oma taldrikuga padruni serva taha;

— taandurvedru surutakse koomale;

— lukukrae surub seni päästikut allapoole, kuni luku vinnakhammas on jõudnud päästikuhamba kohale; päästik kargab oma vedru survele järsult ülespoole päästikuhambaga vinnakhamba taha; lukk jääb vinna (kuuldub selge plöksutus).

Seega pk on vinnastatud ja laskevalmis. Osade asetus on nüüd järgmine: taandurvedru on pingutatud, lukk on vinnas ja järjekordne padrun on ees lukutaldriku teel, lükkamiseks padrunipessa.

Esimese lasu päästmine, padruni pessaviimine, löök, lask ja padrunipesa lukustuse tagamine kuuli liikumise ajal rauaõõnes.

§ 16. Esimene lask laetud ja vinnastatud pk-st päästetakse rõhumise teel triklile.

Esimese lasu päästmine. Padruni pessaviimine.

Trikkel (joon. 20) on triklitelje ümber pöörlev hoob, mille abil laskur paneb töötama päästumehhanismi. Trikli alumist õlga, millele laskur vajutab sõrmega, nimetatakse **triklisabaks**, ja ülemist õlga, mis annab rõhumise edasi päästikuhoovale — **triklipeaks**. Triklipeal on auk, millest käib läbi triklitelg.

Vajutamisel triklisabale pöörleb trikkel teljel ja triklipea tagumine pind surub ülespoole päästuhuova tagumise õla. **Päästuhuob** (joon. 21) on teljel pöörlev kang. Selle esmine õlg on haraline, kus vahel asetseb **päästikuhaak** (joon. 22). **Päästikuhaagi teljest** kõrgemale on needitud **päästiku-**

Joon. 20. Trikkel.

Joon. 21. Päästuhuob.

Joon. 22.

Päästikuhaak.

haagi piirpulk, mis piirab päästikuhaagi liikumist ettepoole.

Päästuhoova tagumise õla liikumisel ülespoole pöörleb hoob oma teljel ja eesmine õlg liigub allapoole, vajutades lasueraldaja alumisele õlale. Survest alumisele õlale hakkab lasueraldaja teljel pöörlema, kusjuures ta ülemine õlg pöörleb tahapoole ja vajub ühtlasi allapoole.

Ühes päästuhoovaga liigub allapoole ka päästikuhaak. Haagi hammas rõhub päästikunokale, pannes päästiku pöörlema teljel. Päästik vajub alla, päästuhammas vabaneb luku vinnakhamba tagant ja taandurvedru viib luku hooga ettepoole.

Lukutaldrik lükkab magasinis oleva padrunit ette, seejuures padrunit juhtiv otsmik juhhib padrunit õieti pesa.

Padrunit juhtivasse otsmikku, mis on kinnitatud vintraua tagumisele otsale, on lõigatud lukutaldriku pesa. Tagumisest seinast väljaulatuvate **juhtappide** vastu toetub magasinis suu. Juhtappide viidakult lõigatud pindu mööda libiseb padrun ettepoole, liikudes õieti padrunitpesas.

Kui kuul jõuab kuuliavasse, peatub padrun, kuid lukk liigub veelgi edasi taandurvedru ja inertsi mõjul.

§ 17. Mehhanism sütikule löögi andmiseks ja selle osad.

Nagu ülal nägime, liigub lukk pärast padrunit saabumist pesa veel vähe ettepoole. Luku asetsev tõmbikuhammas kargab padrunit kübara taha. Luku pesas asetsev **lööknõel** (joon. 23) annab luku tõuke edasi sütikule. Sütiku pihta lööv lööknõela ots on peenike, kuna tahapoole lööknõel jämeneb ja lõpeb peaga, mille vastu toetub taandurvedru silindri eesots, hoides lööknõela tugevasti kohal.

Joon. 23. Lööknõel.

Lööknõel seisab alaliselt lukus kinni. Teda hoiab kohal eestpoolt kinnine õõnes **taandurvedru silinder** (joon. 24). Selle keskele on välispinnale lõigatud vint, millega silinder on keeratud luku sisse. Silindri tagumistest seintest on läbi puuritud auk, millest juhatakse läbi torn silindri kõvemini keeramiseks luku sisse.

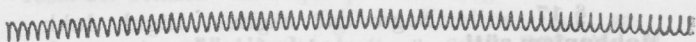
Silindrisse paigutatakse pk koostamisel **taandurvedru** (joon. 25) eesmine ots.

Joon. 24.

Taandurvedru silinder.

§ 18. Padrunipesa lukustamine kuulil liikumise ajal vintrauas sünib peamiselt taandurvedru survele ja luku ettepoole jooksul omandatud inertsil mõjul. Lukk püsib lukustusasendis, kuni kuul on lennanud välja rauaõõnest.

Joon. 25. Taandurvedru.

§ 19. Korratud luku ettepoole liikumise ja nende vältimine. Kui lukk liigub ettepoole ainult magasinini ja jääb seisma padruni kübara taha, võivad olla selle põhjuseks halvasti magasinil laaditud padrunid (esimese padruni kübara serv asetseb järgneva padruni kübara taga). Selle takistuse vältimiseks laadida padrunid magasinil korralikult.

§ 20.

Korratused löögi andmises ja nende vältimine.

Sütiku süütesegu plahvatab ainult võrdlemisi tugevast löögist. Seejuures peab sütiku pind seestpoolt olema löögi kohalt toetatud, s. o. löök peab tabama sütikut viimase all oleva alasi kohalt. Kui

löök on nõrk või kui lööknõel juhuslikult lööb sütiku äärelle, mille all on tühi ruum, siis süütesegu ei plahvata. Lasu asemel saame **tõrke**.

Ülaltähendatud takistuste põhjuseks võivad olla:

- lühike, kulunud või murdunud lööknõel;
- liiga sügaval istuv sütik;
- lahtipõrunud taandurvedru silinder.

Need korratused on välditavad pk luku ja selle osade hoolsa ülevaatusega enne laskmist ja mehhanismide seisundi täpsa jälgimisega igal ülevaatusel.

Kui on ilmselt näha, et sütik istub liiga sügaval, tõmmata lukk uuesti vinna, heita välja tõrkepadrun ja vajutades triklile jätkata laskmist.

Lööknõela otsa murdumisel vahetada lööknõel.

Taandurvedru silindri lahtipõrumisel keerata see uuesti kinni, tarvitades selleks päras asetsevat torni.

§ 21.

Tõrke tunnused ja kõrvaldamine.

Tõrked tulirelvas esinevad ka täiesti korras löögimehhanismi juures. Sel juhul on tõrke põhjuseks peamiselt kõlbmatu sütik, rohu puudumine kestas või rikutud püssirohi.

Automaatrelvadega töötamisel üldse loetakse tõrge harilikuks töötamistakistuseks. Tõrke tunnuseks on see, et lukk on joosnud täiesti eesseisu, padrun on padrunipesas, kuid lasku ei olnud.

Enne kui hakata uurima, kas on tegemist tõrkega või söötmisveaga, tuleb oodata vähemalt viis sekundit, sest mõnikord võib juhtuda, et on tegemist äärmiselt pikaldaselt süttiva rohuga, millest tingituna padrun võib plahvatada just pesast väljatõmbamise hetkel.

Tõrke puhul tõmmata lukk ettevaatlikult tagasi ja seada kaitsevinna. Vaadata järele väljatulev padrun. Sütikule löödud jälje järgi võib alati otsustada, kas tõrkes oli süüdi padrun või relva mehhanismid.

§ 22.
Muud laske-
takistused.

Võib juhtuda, et lukk ettejooksul ei lähe täiesti eesseisu. Padrun ei ole lõplikult padrunipesas. Lööknõel, lüües sütikule, süütab selle ja paneb püssirohu plahvatama. Padrun lõhkeb väljaspool padrunipesa. See viga võib esineda siis, kui padrunipesa on jäänud mõni võõrkeha, näit. eelmise kuuli või kesta metall, liivatera jne., mis järgnevat padrunit ei lase lõplikult tungida padrunipesa, Nii-sugune lask võib saada ohtlikuks nii laskurile kui relvale; seepärast tuleb pk padrunipesa alati hoida äärmiselt puhas.

Teiseks võib juhtuda, et lukk, liikudes ettepoole, liigub ainult magasinini. Viga võib olla tingitud halvast padrunit laadimisest magasinini, s. o. kui mõne padrunit kübar asetseb järgmise alumise padrunit kübara taga. Seejuures esimese padrunit kübar jääb kinni teise padrunit kübara taha ega liigu ettepoole.

Vea kõrvaldamiseks laadida padrunit korralikult magasinini. Igakordsel padrunite magasinini laadimisel panna tähele, et padrunite kübarad asetseksid magasinis õieti.

Luku tagasijooks pärast lasku. Kesta väljahaitmine.

§ 23. Kesta väljalikumine pesast ja väljahaitmine relvast.

Kuuli väljalendamisel rauaõõnest liigub kest ühes lukuga gaaside survele tahapoole.

Kesta hoiab lukutaldrikul kinni **tõmbik** (joon. 26), mis on paigutatud luku välispinda lõigatud pessa. Tõmbik võib pöörduda **teljel** vasakule ja paremale. Eesmises otsas on tõmbikul hammas padrunikübara ääre haaramiseks.

Joon. 26. Tõmbik.

Tõmbiku tagumise osa — saba — vastu surub spiraalne **tõmbikuvedru**, hoides tõmbikuhammast alati vasakul, nii et see saaks haara

rata padrunikübara äärt.

Kui lukk ühes tühja kestaga on liikunud tagasi padrunikesta pikkuse võrra, põrkab kest põhjaga vastu **kestaheitja** (joon. 27) pead. Selle hoobi mõjul kest lendab välja putke paremal küljel asetseva heiteava kaudu. Kestaheitja asetseb magasinipeassa lõigatud kestaheitja soones.

Joon. 27.
Kestaheitja.

§ 24. a) Kest ei tule üldse välja Takistused padrunipesast. kestaheitmises.

Kui padrunipesas leidub sügavaid roosteauke, siis jääb lasu ajal paisunud kest neisse lohkudesse ja aukudesse nii kõvasti kinni, et gaasid ei suuda kesta pesast välja lükata. Käsitsi relva vinnates sellistel juhtudel tõmbikuhammas võib purustada kestakübara ääre, kesta ennast paigalt nihutamata; jõuga tõmmates võib murduda tõmbikuhammas.

b) **Kest tuleb pesast välja, kuid jääb relvast lõplikult välja heitmata.**

Tõmbik on terve, kuid on murdunud kestaheitja pea. Sel juhul libiseb kestopõhi kestaheitjast vabalt mööda ja kest jääb relvast välja heitmata.

§ 25.

Takistustest kestaheitmises tekkivad vead.

Kui luku käsitsi tagasitõmbamisel kest või tõrkepadrun ei tule välja padrunipesast, haarab lukk uuesti ettepoole joostes magasinist järjekordse padruni. Pesasse see padrun aga ei pääse, sest seal on tühi kest või tõrkepadrun ees. Kuul toetub otsaga vastu padrunipesas oleva padruni või kesta sütikut. Lukk, liikudes hooga ettepoole, annab hoobi järgnenud padruni sütikule. Järgneb padruni lõhkemine väljaspool padrunipesa, lukukojas. Seepärast mitte kunagi tõrgete juhtudel lasta lukku enne ette joosta, kui tõrkepadrun või tühi kest on pesast kõrvaldatud; pk hooldamisel ja ülevaatusel pöörata äärmist tähelepanu tõmbikule, selle teljele ja vedrule, samuti kontrollida kestaheitjat; see väldib õnnetused laskmisel.

Vaadata üle need mehhanismid igakord enne laskmisele asumist.

§ 26.

Luku lõplik tagasijooks.

Liikumisel tahapoole lukk surub kokku taandurvedru. Viimase pinge peab olema arvestatud selliselt, et lukk ei saaks põrgata niivõrd tagasi, et see taoks oma tagumise pinnaga vastu putkekübarat. See rikuks luku, putkekübarat ja putke. Juhuslikkude hoopide nõrgendamiseks on putkekübara alla paigutatud **kummipuhver** (joon. 28).

Joon. 28.

Kummipuhver.

Luku tagasijooks peab ulatuma nii

kaugele, et selle vinnakhammas mööduks päästuhambast. Sellele vastab taandurvedru pinge.

Taandurvedru pinge lõpetab luku tagasijooksu veidi enne selle äärmisse tagaseisu jõudmist. Kui triklile vajutamine kestab, liigub lukk uuesti taandurvedru survele eesseisu. Kui aga triklile vajutamine on lõppenud, jääb lukk vinna päästunoka taha.

§ 27. Laengute suhtes korratud padrunid võivad põhjustada luku puudulikku tagasijooksu. Ka kisud, tüked jne. lukukoja seintel ja luku hõõrduvatel osadel võivad pidurdada luku tagasijooksu. Seepärast luku ja lukukoja ülevaatusel tuleb pöörata tähelepanu sellele, kas luku välispinnal ja lukukoja sisepinnal ei leidu hattusid, tükkeid jne., kas luku käepideme tee on vaba ja kas luku käepide ei ole paindunud. Kõik need vead võivad takistada või põhjustada luku puudulikku tagasijooksu, tekitades lasketakistusi.

VII.

Pk automaatne jällelaadimine lasu järele ja järgmise lasu automaatne päästmine.

§ 28. Kui luku tagasijooks lasu järele on täielik, siis luku tagasijooksu ajal teostuvad kõik toimingud, nagu esimesel laadimisel luku tagasitõmbamisega, mis on kirjeldatud § 15. Samuti sünnib ka luku ettejooks, kusjuures sünnib sama töö, mis on kirjeldatud § 16.

Et pk-ga saada täisautomaatsed ridatuld, tõmmatakse esimesel päästmisel trikklisaba viimase võimaluseni tagasi ja hoitakse paigal selles seisus. Automaattule juures tuleb panna tähele, et ümberseadja saba oleks pärast pk laadimist surutud vastu trikklisaba tagumist seinu, nii et ümberseadja pea läheks täiesti oma pesasse ega takistaks trikklisaba täielikku tagasitõmbamist. Kui ei suruta trikklisaba lõplikult tagaseisu või kui antakse surumise ajal sõrme järgi, mistõttu trikklisaba nihkub veidi ettepoole, järgneb ainult üksiklask. Vajutamisel trikklisabale pöörleb trikkel oma teljel ja trikklisaba tagumine pind surub päästuhoova tagumise õla ülespoole. Päästuhoov pöörleb teljel. Seejuures päästuhoova esimene õlg liigub allapoole ja vajutab lasueraldaja alumisele õlale, sundides viimast pöörlema teljel. Lasueraldaja, liikudes alumise õlaga allapoole, ei võta automaattule juures osa mehhanismide koostööst. Päästuhoova liikumisel allapoole liigub sellega koos ka päästikuhaak, mis surudes päästikule vabastab luku vinnakhamba, nii et lukk hakkab liikuma ettepoole taandurvedru surve all. Edasi korduvad kõik toimingud: padrundi viimine padrundipesa, lask, luku tagasijooks jne., kuni katkestatakse trikklile vajutamist või magasin saab tühjaks.

§ 29. Pk automaatne jällelaadimine ja
Ridatule automaatne päästmine vältavad
katkestamine. seni, kuni vältab trikklisaba hoidmine tagaseisus ja kuni magasin on veel padruneid. Igakord kui lukk jookseesseisu päästub lask automaatselt.

Kui soovitakse katkestada ridatuld enne magasin tühjaks saamist, lõpetatakse vajutamine trikklile. Päästuhoova vedru viib trikklit ühes päästuhoovaga üles. Sellega on päästik päästikuhaagi survest vaba ja võib tõusta ülespoole. Päästuhoova tõuseb luku-

koja sisse ja jääb luku ettejooksul selle vinnak-
hamba ette. Lukk peatub ja jääb vinna.

VIII.

Üksiklasud.

§ 30.

Ümberseadja.

Üksiklaskude saamiseks on tarvis ümberseadja pea tõkkeks ette seada triklibale, et viimane ei saaks ülemäära liikuda tahapoole. Ümberseadja (joon. 29) on asetatud triklikaitsele löigatud pessa ja pöörleb **teljel**. Ümberseadja pea ulatub triklikaitse ovaalselt väljalõigatud osa sisse, kuna selle saba asetseb väljaspool. Kui ümberseadja saba on surutud ettepoole vastu triklikaitset, tungib selle pea vastavasse pessa ja ei takista trikli tagasitõmbamist äärmise võimaluseni. Kui ümberseadja saba on tõmmatud tagasi äärmise võimaluseni, asetseb pea vinklis vastu triklibale ja laseb triklibal ainult vähe tagasi tõmmata. Esimesel juhul on pk automaatsel, teisel juhul üksiktulel.

Joon. 29.
Ümberseadja.

Ümberseadja peab liikuma pesas nii suure hõõrdumisega, et see laskmisel ei põruks paigast. Selleks on ümberseadja paremas küljes telje augu kohal pesa, millesse on paigutatud — **ümberseadja spiraalvedru**, mis surub ühe otsaga vastu ümberseadjat ja teise otsaga vastu triklikaitset, suurendades hõõrdumist nende vahel.

§ 31.

Päästmine ja jällelaadimine üksiklaskude juures.

Üksiklaskudega töötamiseks tõmmata ümberseadja saba pärast laadimist tagasi äärmise võimaluseni, nii et selle pea jääks triklibale ette ja laseks seda ainult vähe tagasi tõmmata.

Pk laadimine ja lasuandmine toimub täpsalt samuti kui ridatule juures.

Kui pärast esimest lasku jätkata vajutamist triklile, ei jookse lukk ette järgmistel põhjustel.

Kui ümberseadja on ümberasetatud, ei saa trikli-saba täielikult tagasi tõmbuda. Päästuhoova esimene õlg ei vaju allapoole niivõrd, et see vajutaks lasu-eraldaja alumisele õlale. Sellest tingituna jääb lasu-eraldaja ülalseisu.

Tagasijooksul lukk möödub vinnakhambaga päästuhambast. Lukukrae alumine pind surub lasueraldaja ülemisele õlale, sundides seda pöörduma tahapoole. Lasueraldaja ülemise õla tagumine pind surub päästikuhaagil paremal olevale tapile ja paneb päästikuhaagi liikuma tahapoole. Haagi hammas vabaneb päästikunokalt ja päästik tõuseb vastava vedru survele lukukotta, kusjuures päästuhammas jääb ette luku vinnakhamba tee. Ettejooksul lukk jääb vinna. Kuigi nüüd jätkata triklile vajutamist, ei järgne lasku siiski, sest päästikuhaagi hammas ei haara päästikunokka ja päästik seisab vahetpidamata ülalseisus.

Luku ettejooksuks ja lasu tekitamiseks on tarvis lõpetada vajutamine triklile. Seejärel rõhub päästuhoova vedru hoova tagumise õla allapoole. Seega tõuseb päästuhoova esimene õlg ühes päästikuhaagiga ülespoole, kuni päästikuhaagi hammas hüppab päästikunoka taha.

Teiskordselt triklile vajutades rõhub päästikuhaagi hammas päästikunokale. Päästik vajub allapoole, vabastab luku vinnast ja tekib lask. Lukk liigub tagasi ja kordub ülalkirjeldatud tegevus. Pk on jälle laskevalmis; triklile vajutamine päästab järgneva lasu.

Igakordsele triklile vajutamisele järgneb seega üksiklask.

Joon. 30. Pära.

§ 32.

Pk tühjendamise ja kaitsevinnastamine.

Kui pk soovitakse tühjendada enne magasinini tühjakssaamist, tuleb relvalt magasin ära võtta. Seega on pk tühi. Kontrolliks lukk veel ükskord ette lasta, tagasi tõmmata ja ette lasta.

Pk putke paremale küljele, veidi kõrgemale luku käepideme teest, on löigatud väljalõige pk kaitsevinnastamiseks. Lukk tõmmatakse tagasi äärmise võimaluseni ja seda pikkamööda ettepoole lastes juhatakse luku käepide kaitsevinna väljalõikesse. Käepide jääb lõike esipinna taha ega lase lukku ette joosta. Seega on pk kaitsevinnas.

Tuleb pidada meeles, et igasuguste lasketakistuste või rikete uurimiseks pk oleks kaitsevinnastatud.

IX.

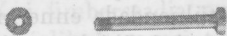
Pk ühendavad osad.

§ 33.

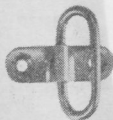
Pära.

Puust pära (joon. 30) omab üldjoontes sama ehitust nagu

püssipära. Pragunemise vältimiseks on ta eest kinnitatud **pärakruviga** (joon. 31). Pära eesotsas on sääre sisse lõigatud pesad pärahingele, päästu-

Joon. 31. Pärakruvi.

Joon. 32. Rihmapannal.

mehhanismi karbile, sabale ja triklikaitsele. Välis- pinna mõlemale poolele on lõigatud kaks soont pära hoidmise hõlbustamiseks laskmisel. Pära kaba

Joon. 33. Kabaraud.

alla on paigutatud

rihmapannal

(joon. 32) **rihmapandla alusega.**

Viimane on pära külge kinnitatud

rihmapandla

aluse kruvidega.

ga. Kabasse on lõigatud pesad tornile, õlitoosile ja puhastusvardale. Kaba on pragunemise ja niiskuse sisseimbumise eest kaitstud **kabarauaga** (joon. 33), mis kruvidega on kinnitatud pära külge.

K o l m a s o s a .

PK KOOSTVÕTMINE, KOKKUPANEMINE, PUHASTAMINE, HOOLDAMINE JA ÜLEVAATUS.

X.

Koostvõtmine ja kokkupanemine.

§ 34.

Üldreeglid.

Kõigil koostvõtmistel ja kokkupanemistel talitada ettevaatlikult, pidades täpsalt kinni kõigist eeskir-

jas antud määrustest, et osasid mitte rikkuda. Algaja ei tohi seejuures kunagi tõtata. Alles siis, kui õiged töötamisvõtted on kindlasti omatud, nii et enam ei tule ette kobamist ega reeglite vastu eksimist, võib vähehaaval suurendada töötamiskiirust. Peetagu alati meeles, et kõige rohkem aega nõuab mõne töövõtte valesti täitmine ja selle tagajärjel lõpetamata tegevuse algusest peale kordamine. Eksitusteta töötamine toimub üldiselt alati kiiremini, kui töötamine parandamist nõudvate vigadega, seda ka siis, kui see toimub viimasest näiliselt mitu korda aeglasemalt.

dm Koostvõtmisel asetada kõik pk küljest eraldatavad osad järjekorras puhtale lauale või riidele, hoides neid liiva, tolmu ja igasuguste rikete eest.

§ 35. a) **Eraldada päralt putk.** Võtta **Koostvõtmine.** vasaku käega kinni rauaümbrikust ja paremaga pära kaelast. Suruda parema käe pöidlaga **putkeriiv** ettepoole, nii et see vabaneks sabahamba tagant. Suruda pära allapoole, nii et lukukoda eralduks pära säärest.

b) **Eraldada putkekübar.** Võtta parema käe sõrmedega kinni putkekübara ümbert, hoides lukukoda vasaku käega, ja pöörata kübar vasakule, kuni kübara küljel paremal olev kriips satub kohastikku lukukojal oleva kriipsuga; seejuures pööramise ajal veidi rõhuda kübarale, et kriipsu kohastikku sattumisel taandurvedru kübarat järsku otsast ära ei viskaks. Lasta putkekübar pikkamööda tagasi, käega vastu surudes, kuni taandurvedru sirgub välja.

c) **Võtta välja taandurvedru.**

d) **Võtta välja lukk, viimast pikkamööda tagasi tõmmates, kuni see on väljas lukukojast.**

e) **Võtta lukk lahti.** Selleks pista torn taandurvedru silindri aukudest läbi ja keerata taandur-

vedru silindrit seni vasakule, kuni ta väljub lukust. Lööknõel lukust välja võtta; selleks hoida lukk esimese otsaga ülespoole ja lööknõel välja raputada. Kui raputamisega lööknõel välja ei tule, siis lukku tagumise otsaga veidi vastu lauda või kätt koputada, kuni lööknõel välja tuleb. Eraldada lukust tõmbik: selleks välja lüüa tõmbiku telg ja eraldada pesast tõmbik ühes vedruga.

f) **Võtta välja vintraud.** Selleks esmalt välja keerata vintraua kinnituskrugi. Siis asetada vintraua eesotsale vintraua keeramisvõti ja keerata vintraud vasakule, kuni kinnitusmuhv pöördub välja rauaümbrikust. Viimaseid kruvikeerdeid keerata võtmata — käega, — et hoiduda vigastamast kinnitusmuhvi peeneid kruvikeerdeid.

g) **Eraldada putk päralt.** Selleks keerata välja putke ja pära ühenduskrugi ja võtta välja **pärahing** magasinipesa kõrvade vahelt.

h) **Eraldada putkest päästumehhanismi karp.** Karbi eraldamiseks koputada puuhaambriga kergete löökidega päästumehhanismi karbi **kerapinnalisele** eesotsale ja lüüa karp tahapoole välja.

i) **Lahti võtta päästumehhanism.** Selleks lükata välja trikli telg ja võtta välja trikkel. Lükata välja päästuhoova telg ja võtta välja päästuhoo ühes vedruga.

Lükata välja lasueraldaja telg ja võtta välja lasueraldaja. Lükata välja päästikutelg ja eraldada päästik ühes vedruga.

j) **Eraldada magasinilink.** Selleks lüüa välja magasinilingi telg ja pesast välja võtta magasinilink ühes vedruga.

Kõik muud koostvõtmised väljaspool relva-töökodasid on keelatud.

Hariliku puhastamise juures teha koostvõtmised, mis näidatud punktides a), b), c) ja d).

**§ 36. Kokkupane-
mine.** a) **Asetada kohale magasinilink.** Selleks asetada pessa lingi vedru. Juhtida link pessa nii, et telje auk oleks kohastiku magasinipesas olevate aukudega. Sisse panna telg.

b) **Panna kokku päästumehhanism.** Selleks asetada päästikuvedru ots karbi põhjas asetsevale tapile, juhtida päästikunokk päästumehhanismi karbis oleva piirpulga alla ja juhtida vedru ots torniga või mõne muu abinõuga päästikus olevasse vedrupessa; panna kohale päästiku telg.

Asetada kohale lasueraldaja küüruga ettepoole, pikema otsaga ülespoole ja sisse panna telg.

Võtta kätte päästumehhanismi karp põhjaga ülespoole ja asetada päästuhuova vedru karbis olevasse pessa. Asetada kohale päästuhuob nõnda, et päästikuhaak oma hambaga toetuks päästikunokale. Juhtida päästuhuova vedru ots hoova tagumises õlas asuvasse vedrupessa; sisse panna telg.

Asetada kohale trikkel ja panna sisse telg. Telje sissepanemiseks suruda triklibale, et augud satuksid kohakuti.

c) **Kinnitada päästumehhanismi karp lukukoja külge.** Selleks asetada putk püstiseisus lauale ja juhtida karbi juhtliistud putkel olevatesse hoidsoontesse. Toetada vasktorn vastu päästumehhanismi karbi tagumist pinda ja kergete haamrilöökidega torni pihta lüüa karp eesseisu.

d) **Keerata vintraud rauaümbrikusse.** Vint-raua sissepanemisel panna tähele, et rihmapandla jalg pääseks läbi vintraua padrunit juhtivale otsmikule lõigatud soonest. Keerata vintrauda alul käega, et mitte rikkuda kinnituspühvile ja rauaümbrikusse lõigatud peenikest vinti. Siis asetada vintrauale võti ja keerata vintraud lõpuni kinni; seejuures mitte tarvitada liigset jõupingutust. Pärast kinnikeeramist

pöörata vintraud tagasi, kuni muhvi ja rauaümbriku kinnituskruvi pea ase satub kohakuti, siis keerata kohale vintraua kinnituskruvi.

e) **Ühendada putk päraga.** Asetada magasinipesa küljes olevate kõrvade vahele pärahing ja keerata sisse putke ja pära ühenduskruvi.

f) **Panna kokku lukk.** Juhtida tõmbiku vedru vastavasse pessa, asetada kohale tõmbik ja panna sisse telg.

Asetada lukku lööknõel, mille terav ots on pöördud ettepoole, ja keerata lukku taandurvedru silinder. **Silindri kõvemini kinnikeeramiseks pista silindri aukudest läbi torn.** Kui silinder ei ole keeratud täielikult sisse, nii et ta toetuks vastu lööknõela pead, võib see põhjustada tõrkeid.

g) **Juhtida lukk lukukotta.**

Vajutades sõrmega triklisaba äärmisse tagaseisu, nõnda et lukk pääseks mööda lasueraldajast ja päästuhambast, juhtida lukk lukukotta.

Juhtida luku käepide kaitsevinna-asendisse.

h) **Asetada taandurvedru putkekübara küljes oleva vedru varvale.**

i) **Asetada kohale putkekübar.** Selleks asetada putk püstloodis, eesotsaga allapoole, lauale või riidele. Hoides vasaku käega lukukojast, juhtida parema käega taandurvedru ots taandurvedru silindrisse.

Putkekübar asetada putkele nii, et kübaral olev parempoolne kriips asuks kohakuti lukukojal leiduva kriipsuga.

Vasaku käe pöidlaga ja esimese sõrmega hoida taandurvedru paendumast, ühtlasi hoides teiste sõrmedega putke, parema käega suruda putkekübar putke otsa. Pöörata kübarat paremale, kuni vasakpoolne kriips satub kohakuti lukukojal leiduva kriipsuga.

j) **Ühendada putke tagumine ots päraga.** Selleks õrnalt lüüa putke tagumist otsa allapoole, nõnda et putke riiv tungiks saba hamba taha.

k) **Juhtida lukk eesseisu.** Selleks luku käepide tagasi tõmmata seni, kui see kaitsevinna-asendist välja tuleb, käepidet allapoole keerata ja sellest kinni hoides ja triklile vajutades lasta lukk pikkamisi joosta eesseisu. Pidada silmas, et trikkel oleks vajutatud äärmisse tagaseisu; vastasel puhul ei jookse lukk ette, vaid jääb vinnakhambaga peatuma päästuhamba taga.

§ 37.

Puudused, mis võivad takistada koostvõtmist ja kokkupanemist. Vintraua välja- ja sissekeeramist takistavad vead: — vintraua kinnitusmuhv ja padrunit juhtiv otsmik vintraual ei ole kõvasti kinni või muhvi vinnid on rikutud;

— rauaümbriku ja kinnitusmuhvi kruvikeerded on vigastatud;

— rauaümbrikus leidub mülke, kriimustusi, täk-keid ja hattusid.

Muud vead:

— putke põlviklõiked on rikutud või murdunud, mistõttu võimatu kübarat korralikult putkele asetada;

— taandurvedru varb on kõver;

— riivi soones leidub hattusid, mülke või täk-keid, mis saba keelt ei lase minna soonde;

— päästumehhanismi karbi hoidkeele pesa ja tappide hoidsooned on rikutud;

— luku lööknõela ja taandurvedru silindri pesas on mustust;

— taandurvedru silindri vinnid lukul ja silindril on rikutud.

§ 38.
**Sihtimis-
vahendid.**

Kirp asetseb oma jalaga raua-
ümbriku välispinna eesotsale löi-
gatud pääsusabataolises soones.
Püstol-kuulipilduja normaalse kir-
bu kõrgus on 15,5 mm, kirbuharja laius pealt —
2 mm. Kirbu õige asetuskoha rauaümbrikul mää-
rab kriips, mille üks osa on rauaümbrikul, teine
kirbu jalal. Mõlemad osad peavad olema kohakuti.
Rauaümbrikul olev kriips on alaline, kuna kirbule
kriips lüüakse pärast pk proovimist.

Joon. 34. Sihikuklapp.

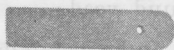

Joon. 35. Sihikukaelus.

Sihiku tähtsam osa on **sihikuklapp** (joon. 34),
mis pöörleb **sihikuklapi teljel** ja mille tagumisel
ülespoolepööratud otsal asetseb sihikusälg. Sihikukla-
pil liigub **sihikukaelus** (joon. 35), mille alumine
pind toetub sihikuliistu servadel olevatele astmetele.

Joon. 36. Sihikuliist.

Joon. 37. Sihikuvedru.

Sihikuliist (joon. 36) on kinnitatud lukukoja
peale **neetidega**. **Sihikuvedru** (joon. 37) surub si-
hikuklapi sihikuliistu servadel olevate astmete vastu.
See on tugev lapikvedru, mille eesots toetub vastu sihi-
kuklapi otsa. Sihikuklapi paremasse serva, iga jao-
tuse kohale on lõigatud väike õnar. Kui kaeluse
äär asetseb parajasti mõne jaotuse kohal, kargab **si-
hikukaeluse riivi** hammas õnارasse ja hoiab sellega
kaeluse kinni teatud jaotuse kohal.

Sihikukaeluse riiv liigub kaelusesse lõigatud pilus. Kaeluse paremas otsas on pesa, millesse on paigutatud **sihikukaeluse riivi vedru**, mis surub riivi hamba nõutavasse õnarasse ja ei lase seda paigast liikuda. Riivi vasakpoolne ots moodustab nupu, mis ulutub läbi kaeluse vasakpoolses otsas olevast august. Vajutamisel sellele nupule nihkub riiv paremale. Riivi hammas väljub klapi õnarast ja kaelust saab nihutada klakil edasi-tagasi.

XI.

Pk puhastamine.

§ 39. Väike puhastamine. Igakord kui pk-ga on oldud laskmisega mitteseotud välisharjutustel, rännakul jne., kuid pk-ga on peetud harjutusi, mis nõuavad pk sisemiste osade käsitlemist, tuleb pk puhastada tolmust, niiskusest ja kätehigist. Selleks teha relva osaline koostvõtmine. Kõik osad ja pinnad, mis tulevad seejuures nähtavale, pühkida hoolega puhtaks ja täiesti kuivatada pehmete ja puhtate lappidega. Rauaõõnest läbi lükata mõned pehmed lapid. Iga läbilükkamise järgi lapp puhastusvarda küljest ära võtta ja ära visata, et õõnes leiduva tolmu ja liivaga mitte kriimustada õõneseinu. Padrunipesa puhastada erilise hoolega. Seejärel kõik relvaosad uuesti sisse määrida **neutraalse määrdeõliga**.

Kui relva on kogunud palju tolmu, kui vana määrdeõli ja tolmu segu on muutunud kõvaks ja ei ole enam kõrvaldatav lihtsa pühkimisega või kui mõnel pinnal on vihma või niiskuse käes tekkinud roostet, siis tuleb puhastamiseks tarvitada mõnda vedelat, mustust lahtileotavat ja mahapesevat puhastusainet. Tarvitamiseks on lubatud järgmised ained.

a) **Puhas petrooleum.** Tarvitada tohib ainult garanteeritud selget vene petrooleumi. Müügil olev harilik vene valgustuspetrooleum sisaldab vähesel määral vett ja mõnesuguseid happeid. Kui täiesti puhast petrooleumi valmina ei ole saada ja tarvitada tuleb harilikku valgustuspetrooleumi, siis tuleb temast enne tarvitamist kõrvaldada vesi ja neutraliseerida vabad happed. Hapete neutraliseerimiseks võidakse petrooleumi läbi raputada väikese hulga lihtsa soodaga (mitte söögi sooda!). Vesi võidakse petrooleumist kõrvaldada keedusoola abil. Selleks sool puhtas nõus tugevasti kuumutada, niikaua kuni soola praksumine lõpeb ja soola kristallid täiesti ära lagunevad. Nii ettevalmistatud sool pannakse filterpaberist valmistatud filtrisse ja petrooleum kurnatakse sellest läbi.

Ameerika ja rumeenia petrooleumid sisaldavad suurel hulgal väävlit orgaanilise ühendisena, mida võimalik ei ole petrooleumist kõrvaldada. Need väävlisühendid alati tekitavad roostet, seepärast ei ole nende petrooleumisortide tarvitamine lubatud. Ka siis, kui müügikohas müüakse nii hästi vene kui ka ameerika petrooleumi ja kahtlus võib tekkida, et neid petrooleumisorte on segatud, hoiduda niisugusest kohast saadava petrooleumi tarvitamisest.

b) **Puhta petrooleumi ja lehelisõli segu.** Segu valmistamiseks võtta umbes võrdsed osad lehelisõli ja puhast petrooleumi.

c) **Tärpentin.** Tarvitada võidakse ainult puhast tärpentiini. Vaja läheb tärpentiini ainult eriti kõvaks kuivanud määrdeõli lahtileotamiseks.

On valjusti keelatud rooste kõrvaldamiseks tarvitada poleerimispulbreid, smirglit, igasuguseid patenteeritud „roostehävitajaid“ jne. Kõik need vahendid hävitavad peale rooste ka roostest puutumata-

jäänud terast ja rikuvad sellega relva. Pehme lapp, tarbekorral pehme puupulk või jõhvhari ja puhas petrooleum või petrooleumi ja lehelisõli segu on ainsad rooste kõrvaldamiseks lubatud vahendid.

Niihästi petrooleum kui ka petrooleumi ja lehelisõli segu ja tärpentin tulevad enne, kui relv uuesti määreõliga sisse määratakse, relvaosadelt kõrvaldada viimase jäljeni. Sissemääratavad pinnad peavad olema täiesti kuivad.

Viimase nõude täitmiseks ka kuivatuslapid peavad olema täiesti kuivad. Kui kuivatuslapid on niisked, siis sissemääratavale pinnale määrdekihi alla jääb niiskust, mis tekitab roostet, olgu määrdekiht nii paks kui tahes.

Peetagu meeles, et määreõli kiht ainult kaitseb sissemääratud pindu õhuniiskuse eest, milgi kombel aga ei suuda takistada rooste tekkimist, kui sissemääratud pinnal leidub roostet tekitavaid aineid.

Osade lõpliku kuivatamise ja sissemäärimise juures hoitagu osi puutumast paljaste kätega. Higi ülekandmine on võimalik ka näppude vahel hoitud lappide kaudu, seepärast on kõige parem töötada nahk- või kummikinnastes.

§ 40. Kõigepealt tulevad kahjutuiks teha ja pk-st võimalikult kiiresti kõrvaldada kõik sütiku süütesegu, püssirohulaengu ja kuulimantli metalli jätted. Ühtlasi tulevad kõik pk osad teha puhtaks ka igasugusest muust pk-sse sattunud mustusest, täiesti ära kuivatada ja neutraalse määreõliga uuesti sisse määrada.

Erilist tähelepanu seejuures nõuab rauaõõne puhastamine, sest et rauaõõnes kahjulikkude jätete kuhjumine on kõige suurem.

§ 41. Otsekohe selle järele, kui laskmine on lõpetatud või pikemaks ajaks katkestatud, tuleb rauaõonest kõrvaldada võimalikult suurem osa sinna kuhjunud tuhkainetest ja tahmast. Mida vähem neid aineid jääb rauaõõnde, seda hõlpsam on õone lõplik puhastamine või õone rikkumatuna hoidmine lõpliku puhastamiseni, kui millegipärast võimalik ei ole seda ette võtta otsekohe laskmise järel.

Seda kõrvaldamist võidakse teostada kas õõnt kuivalt läbi lükates vaskharjaga või teda läbi pestes veega ja selle järele hoolega ära kuivatades.

Eelistada tuleb läbilükkamist vaskharjaga; veega läbipesemist ette võtta ainult siis, kui vaskharja millegipärast ei ole saadaval.

Vaskhari tuleb rõuaõonest pikkamööda, kuid ilma peatuseta, lõpuni läbi lükata, nii et ta padrunipesast välja tuleb, siis tuhast ning tahmast puhtaks raputada ja puhta lapiga üle pühkida. Harja tagasitõmbamisel talitada samuti. Kui hari on korralik, siis kahest kuni kolmest läbilükkamisest on küllalt. Kauemini õõnt harjaga nühkida on keelatud.

Padrunipesast lahtine tuhk ja tahm hoolega kõrvaldada puhtate lappidega.

Veega pesemisel trehtri abil esmalt õonest padrunipesa poolt rohkesti vett läbi kallata, siis õõs ja padrunipesa lappidega hoolega ära kuivatada.

Ülalkirjeldatud talitus on sunduslik igal juhul, sellele vaatamata, kas õõs kohe selle järgi lõplikult ära puhastatakse, või kas pärispuhastus ette võetakse hiljemini.

§ 42. Kui millegipärast ei ole võimalik otsekohe selle järele, kui õõnest on tuha ja tahma peamass kõrvaldatud, asuda õõne lõplikule pu-

hastamisele, siis õõs ohtrasti sisse määrida lehelisõliga. Samuti lehelisõlis niisutatud lapiga üle pühkida luku taldrik.

Lehelisõli on määratud laengujätetes leiduvate hape neutraliseerimiseks ja õõne ajutiseks määrimiseks lõpliku puhastamiseni. On keelatud rauaõõnt või muid relvaosi selle õliga määritult seisma jätta pikemaks ajaks.

§ 43.
Laengujätete
täielik kõrval-
damine raua-
õõnest.

Laengujätete täielikuks rauaõõnest kõrvaldamiseks tarvitada järgmise koosseisuga pesemisvedelikku:
keedetud või destilleeritud vett 100 g
ammooniumpersulfaati . . . 3 „
28⁰/o-list ammoniaaki . . . 150 „

Seda vedelikku valmis segada ainult niipalju, kui teda jõutakse 30 päeva jooksul ära tarvitada. Kauem seisnud vedelik on tarvitamiseks kõlbmatu. Vedelik tuleb alal hoida laiakaelalises ja kummi- või lihvitud klaaskorgiga suletud klaaspudelis. Selle vedelikuga töötamisel puhastusvardal ei pea olema vaskosi või peavad need olema tugevasti üle tinutatud.

Rauaõõs enne vedelikuga pesemist peab olema kuiv. Kui õõs oli sisse määritud lehelisõliga, siis tuleb ta õlist täiesti puhtaks teha, sest et õlises õõnes vedelik on mõjuta. Kui seejuures õõs peaks näiliselt juba minema puhtaks, siis tuleb pesemisvedelikku ikkagi tarvitada, sest et õli kunagi kõike mustust õõnest välja ei vii ja kahjutuks ei tee. Enne pesemisvedelikuga puhastamist peab õõs olema täiesti jahtunud. Soojas õõnes pesemisvedelik tekitab roostet.

Nühisele mässitud või vardasilmadest läbipandud lapp kasta pesemisvedelikus hästi märjaks ja õõnest pikkamööda läbi lükata. Esimest ja teist lappi mitte läbi õõne tagasi tõmmata, vaid nad õõnest läbitule-

mise järele varda küljest ära võtta ja ära visata. Järgmisi lappe võidakse õones mõned korrad edasi-tagasi tõmmata. Õõnt kaua ja kiires tempos nühkida on keelatud.

Pesemisvedelik mõjub ka kuulimantlite jätetele, viimastega keemiliselt ühinedes. Selle tunnuseks on vedeliku ja lapi siniseks muutumine. Mida tumedam on õõnest väljatuleva lapi värv, seda rohkem on õõnes kuulimantli jätteid.

Kui neljandal lapil pesemisvedelik jääb värvituks või ainult õige nõrgalt tõmbub siniseks, siis ei ole kuulimantli jätete kõrvaldamiseks enam vaja muid vahendeid. Õõnest läbi lükata veel üks lapp puhta pesemisvedelikuga, õõs ja padrunipesa kuivade lap-pidega täiesti kuivaks pühkida ja neutraalõliga sisse määrada.

Teiste relvaosade puhastamine sünnib, nagu väikeselgi puhastamisel. Kui õõne puhastamisel muudele osadele satub pesemisvedelikku, siis tuleb see sealt viibimata ära pühkida, sest et ta pikkamööda ära aurates võib tekitada roostet.

Päästumehhanismi sisemuse puhastamiseks tarvitada kitsast jõhvharja.

§ 44. Kui kolmas ja neljas pesemislapp tulevad rauaõõnest välja tugevasti värvitult, siis on see tunnuseks, et rauaõõnde on kogunud väga palju kuulimantlite jätteid. Sel juhul pesemisvedelik üksi üldse ei suuda nikeldumist täielikult kõrvaldada ja tuleb talitada järgmiselt.

Õõs ja padrunipesa hoolega ära kuivatada, padrunipessa pista pesa tihedalt sulgev ja kuuliavani ulatuv kummikork. Vintraud asetada püsti ja täita õõs

trehtri abil suudme kaudu järgmise leotusvedelikuga*):

Vett (keedetud või destilleeritud) — 100 g

Ammooniumkarbonaati . . . — 10 „

Ammooniumpersulfaati . . . — 25 „

Ammoniaaki (28⁰/o-list) . . . — 150 „

Vedelik peab rauaõõne täitma täielikult.

Vedeliku õõndevalamisel ettevaatust! Vedelikku ei tohi sattuda teistele relvaosadele. Igalpool, kus see vedelik saab pikkamööda ära aurata või kus terasega peale vedeliku veel õhk kokku puutub, tekib otsekohe rooste. Raud peab enne leotamist olema täiesti jahtunud.

Leotusvedelik lastakse õõnes seista 20—30 minutit, mitte kauem. Selle järele vedelik õõnest välja kallata, kork padrunipesat vardaga välja lüüa ja õõs ning padrunipesa puhta veega tublisti läbi loputada, vett padrunipesa kaudu õõnde juhtides. Vedeliku väljakallamine ja õõne ning padrunipesa läbiloputamine peavad sündima kiiresti, et õõnde jääv vedelikukiht ei jõuaks mõjuda roostet tekitavalt. Rauasuudme pind otsekohe ära loputada puhtas vees.

Kui õõnest väljakallatud vedeliku värv oli väga tume, siis võib olla, et vedelik kõike õõnes leiduvat melhiori ei ole jõudnud ära sulatada. Niisugusel juhul õõne läbiloputamise järel õõnest kontrolliks pikkamööda läbi lükata üks pesemisvedelikus (§ 43) niisutatud lapp. Kui see lapp läheb veel tugevasti siniseks, siis on õõnes veel palju mantlijätteid ja leotamist tuleb korrata. Väga nõrga värvingu juures jätkub järelepuhastamisest pesemisvedelikuga § 43 järgi.

*) Leotusvedelikku mitte korruga palju valmis segada. Üle 30 päeva seisnud vedelik on tarvitamiseks kõlbmatu. Segamisel ained ülaltoodud järjekorras vees sulatada ja lõpuks ammoniaak juurde lisada. Valmissegatud vedelik alal hoida klaas- või kummikorgiga tugevasti suletud pudelis.

Kui leotamise kordamisel 20 minutit õõnes seisnud leotusvedelik õõnest välja tuleb helesinisena, siis on kõik melhior õõnest kõrvaldatud. Õõs ja padrunipesa tulevad loputada, nagu ülal kirjeldatud.

Tumedalt värvitud leotusvedelik on edaspidiseks tarvitamiseks kõlbmatu. Õige heledavärvilist vedelikku võidakse tarvitada veel üks kord, ta tuleb aga alal hoida lahus veel tarvitamata vedelikust.

Õõne lõpliku puhtaksloputamise järele õõs ja padrunipesa täiesti kuivaks teha ja neutraalse määreõliga sisse määrida, nagu harilikult.

XII.

Pk hooldamine.

§ 45. Sihturite kohused. Iga tarvituseloleva pk peale määratakse üks reamees **alaliseks sihturiks.**

Alaline sihtur on vastutav:

— pk ja selle juurde kuuluvate magasinide, tagavaraosade, abinõude ja tarbeasjade korraliku, eeskirja nõuetele vastava puhastamise ja hoidmise eest;

— pk juurde kuuluvate magasinide, laskemoona ja abinõude pakkimise eest vankritele rännakutel;

— pk ja magasinide korraliku kandmise eest kõigil neil tegevustel, mis on seotud pk käsitsi edasitoimetamisega või laskmisega;

— kõigi vahetult enne laskmist, laskmise ajal ja vahetult laskmise järel täitmiseks määratud hooldamisreeglite täitmise eest.

Puhastamise juures alaline sihtur isiklikult teostab kõik raskemad koostvõtmised, vaatab pärast puhastamist relva üksikasjalikult üle ja paneb ta isiklikult kokku. Rauaõõnest nikeldumise kõrvaldamist ammoniaakilahuga ta toimetab isiklikult.

Kõigist relva puhastamise ja ülevaatamise juures ilmsikstulnud puudustest ja riketest teatab sihtur viivitamatult jaoulemale ja kompani relvurallohviterile.

§ 46. Enne tulejooele asumist Pk hooldamine või lahingukorda uleminekut: tulejooel ja rännakutel. — rauas, rauaumbrik ja vintraua soonitud välispind list

kuivaks teha; — hästi litada kõik lukukoja ja luku hõõrduvad pinnad;

— tähele panna, et padrunipesa oleks täiesti puhas.

Tuleandmise vaheaegadel:

— kontrollida pk töötamist;

— litada hõõrduvad pinnad ja päästumehhanism.

Mr k u s: Talvel tarvitada mittehanguvat li, s. o. vrtnali ja trpentini segu.

Rnnakutel:

— mrjakssaanud pk esimesel võimalusel suurima hoolega ära puhastada:

talvel pk külma käest mitte järsku tuua sooja ruumi, et vältida pk mrjakssaamist;

— kui on vaja tuua pk külma käest sooja ruumi, mssida ta teki, kasuka või muu sarnase asja sisse ja lasta seal pikkamööda soojeneda, et ta ei katuks niiskusega.

§ 47.

lemate kohused.

lemate kohused relvade hoolekande järele valvamise alal on kindlaks maratud „Sisemarustus“.

Ammoniaakne leotusvedelik suurema nikelduse kõrvaldamiseks on hoiul rhmavanema käes. Selle vedelikuga töötamine sündigu alati rhmavanema otsesel jrelvalvel.

§ 48. Rühmaülem, kompaniülem ja Pk perioodilised väeosa relvurohvitser toimetavad ülevaatused. pk perioodilisi ülevaatusi „Sisemäärustikus“ ettenähtud tähtaegadel. Peale selle rühmaülem on rahuajal kohustatud oma rühma pk täielikult üle vaatama iga laskeharjutuse eel, et tagada pk takistuseta töötamist harjutuse ajal. Leitud puudustest ja riketest ta teatab viivitamatult kompaniülemale ja viimane väeosa relvurohvitserile. Sõjaajal rühmaülem toimetab seda ülevaatuset igakord, kui lahinguolud seda võimaldavad. Enne väljaastumist rännakule, mille ajal või mille järel on oodata kokkupuutumist vaenlasega, toimetagu rühmaülem seda ülevaatuset alati.

Perioodilistel ülevaatusetel tuleb ükshaaval hoolega üle vaadata kõik osade grupid, mis täidavad kindlaid laadimis- või kestaheitmistoiminguid ja lasu päästmist. Kontrollida tulevad niihästi üksikud osad kui ka nende koostöö vastavate toimingute täitmisel.

Peale selle tuleb vaadata:

— kas kirk on vigastamata ja kas selle õiget vastastikut asendit märkivad kriipsud on kohakuti;

— kas padruni juhttapid ja tõmbikutee on korras;

— kas kestaheitja istub tugevasti pesas ja kas selle pea on terve;

— kas sihikuliist istub kõvasti rauaümbrikul, kas sihikuastmed on korras, kas sihikuvedru surub klapi kõvasti maha ja kas kaeluseriiv peab;

— kas lukutaldrik on puhas ja kas taandurvedru silindri kõvasti sissekeeramisel lööknõela ots ulatub õieti lukust välja (kontrollida kruvikeeraja küljel oleva abinõuga);

— kas päästumehhanismi karp on rikkumata ja hoidkeel ning liistud on terved;

— kas päästiku piirpulk on sirge ja karbis tugevasti kinni;

— kas päästikuvedru tapp on kõvasti kinni ja rikkumata;

— kas päästik, trikkel, päästuhoo ja lasueraldaja liiguvad telgedel suure hõõrdumiseta ja kas trikli- ja päästikuvedrud on küllalt tugevad ja suruvad trikli ja päästiku energiliselt endisesse asendisse;

— kas päästuhammas, päästikunokk ja päästikuhaagi hammas on terved ja rikkumata;

— kas päästikuhaagi vedrud ja tapp on terved ja kas vedru surub haaki küllalt energiliselt;

— kas triklikaitse asetseb tugevasti lael ja kas ümberseadja liigub teljel teatava hõõrdumisega;

— kas trikli, päästiku, päästuhoo ja lasueraldaja teljed on rikkumata;

— kas kabaraud on kohal ja korras;

— kas päral ei leidu murde, killunemisi või sügavaid pragusid, mis teevad pära kõlbmatuks.

Koostatud pk juures kontrollida:

— kas kõik osad töötavad vabalt, liigse hõõrdumiseta, takistusteta ja kinnijäämiseta;

— kas padrunite etteandmine magasinist ja kesta väljaheitmine sünnib korralikult*);

— kas vinnakhammas peab ja kas lasueraldaja üksiklaskude juures töötab lukuga koos. Selleks panna ette ümberseadja ja vajutades triklikele tõmmata lukk tagaseisu. Luku vinnasolekul vähendada veidi rõhumist triklikele ja triklit jälle tahapoole tõmmata. Lukk ei tohi enne minna eesseisu, kui trikkel on lastud niipalju ette, et oleks kuulda päästikuhaagi kargamist päästunoka taha.

Ühes relvaga vaadatakse üle ka relva juurde kuuluvad tagavaraosad ja tööriistad.

*) Seda proovida õppepadrunitega laetud magasinidega.

§ 49.

Rikkekirjeldused.

Ülevaatusel leitud ja laskmise ajal ettetulevate rikete ja osade murdumise üle, mis nõuavad osade vahetamist või relva parandamist töökojas, seatakse kohe kohapeal kokku lühikesed rikkekirjeldused, milles tähendatakse:

- pk nr. ja valmistusaasta;
- rikutud osa nimetus, aeg, kust saadik see osa on töötanud ja osal leiduvad tehase märgid;
- laskude arv, mis rikutud osa on välja kannatanud;
- viimase perioodilise ülevaatuselise aeg ja kelle poolt seda toimetati;
- missuguses seisukorras oli osa viimasel ülevaatusel;
- rikke tõenäoline põhjus.

Rike ise olgu kirjeldatud lühidalt kuid täpsalt. Murdumiste juures alati tähendada, missugune koht osal on murdunud.

Rikke tõenäolise põhjuse kohta väeosa relvurohvitser kirjutab kirjelduse pöördele oma arvamise. Rikkekirjeldusele kirjutavad alla rikke ülesleidja ja ülevaatuselise toimetav või laskmist juhataja ohvitser.

Rikutud osade arvelt kustutamise ja asendamise, samuti ka rikete tekkimises süüdi olevate isikute vastutusele võtmise üle otsustatakse rikkekirjelduste põhjal. Peale selle rikkekirjeldused peavad andma kindlaid andmeid otsustamiseks, kas relvaosade valmistamiseks tarvitatud materjalid, osade valmistus- ja karastusviisid jne. täiesti vastavad ülesseatud nõuetele. Seepärast rikkekirjelduste õigeaegne ja hoolas kokkuseadmine on kõige relva hooldamise eest vastutavate ameti-isikute kohuseks.

§ 50.
Pk teenistusle-
hed.

Iga pk juurde antakse Varustusvalitsuse relvalaost välja teenistusleht, kuhu täpsalt tuleb sisse kanda kõik lehes nõutud andmed.

Teenistusleht on aluseks vajalikkude remontide ja nende ulatuse, relvaosade õigeaegse vahetamise ja relva lahingukõlblikkuse üle otsustamiseks. Ainult siis, kui relva teenistusleht on õieti ja täpsalt peetud, on võimalik relva õigel ajal korda seada ja tagada, et lahingu või lasketegevuse alguses või kestel relv ootamatult ei jää töövõimetuks. Teenistuslehest peab igal ajal olema võimalik saada selget pilti sellest, missuguses seisukorras relv antud hetkel on ja missugust koormatust see veel tõenäoliselt suudab välja kanda.

Kompaniülem ja väeosa relvurohvitser peavad alati valvama selle järgi, et kõik nõutud andmed teenistuslehtedesse kantaks täielikult, täpsalt ja õigel ajal.

§ 51.
Relva ja laske-
moona tähtsa-
mad mõõdud.

Kaliiber	9	mm
Kaal magasinita	4,2	kg
Pikkus päraga	84,5	cm
Suurim laius	9,3	„
50 padrunit mahutav		

magasiin kaalub tühjalt	0,350	kg
50 padrunit mahutav magasin kaalub		
täidetult	0,900	„
1000 padrunit magasinidega kaaluvad	18,0	„
Padruni keskmine kaal	11,3	g
Kuuli „ „	7,15	„
Rohu „ „	0,34	„

§ 52.
Mõningaid and-
meid pk laske-
omaduste kohta.

Tingituna laskemoona iseäraldustest, on pk väga tundelik ilmastiku mõjude suhtes; et tabada märki 300 meetrist kaugemal, tuleb täpsalt arvestada

ilmastiku tingimusi.

Distants m	Lennukestus sek.	Iga m/sek. külgtuult viib kuuli kõrvale cm
100	0,32	4
200	0,70	14
300	1,13	28
400	1,63	51
500	2,21	79
600	2,87	118

Märkus. Püstol-kuulipilduja töötamistakt on 10 lasku sekundis.

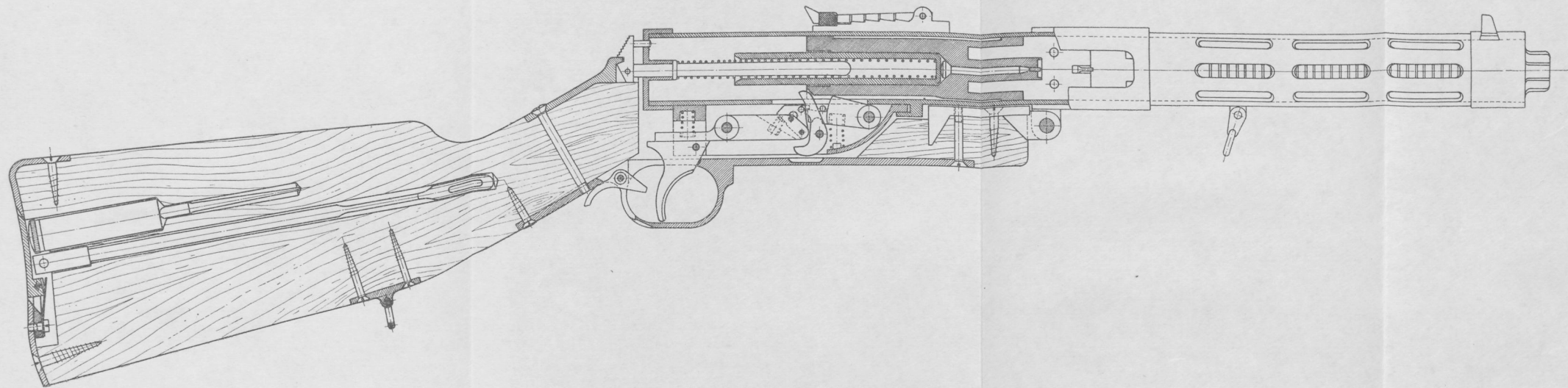
Pk kuuli keskmine algkiirus on 354,5 m/sek. ja elav jõud suudmel (suudmeenergia) 45 kg/m.

Kuuli läbistamisvõime (kuiv mänd).

25 m pealt keskmiselt	155 mm
50 " " "	125 "
75 " " "	102 "
100 " " "	89 "
150 " " "	85 "
200 " " "	81 "
250 " " "	78 "
300 " " "	70 "

O. Sternbeck,
kolonel,
jalaväe inspektor.

A 21075:18

9 mm-line püstol-kuulipilduja.

934 (13.2.77)

RIIGIRAMATUKOGU